

La Recerca en l'Àmbit de l'Educació per a una Ciutadania Democràtica

2015/2016

Codi: 43226

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313815 Recerca en Educació	OT	1	2

Professor de contacte

Nom: Antoni Santisteban Fernández

Correu electrònic: Antoni.Santisteban@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Montserrat Oller Freixa

Joan Pagès Blanch

Neus González Monfort

Prerequisits

Cap

Objectius

- Definir el paper dels valors democràtics a l'ensenyament de les ciències socials i a la recerca en didàctica de les ciències socials.
- Identificar el camp de la recerca d'educació per a la ciutadania des de la didàctica de les ciències socials.
- Distingir els diversos aspectes de la recerca sobre l'educació per a la ciutadania des de la didàctica de les ciències socials: pluralitat, cultura política, cultura cívica, justícia, diferència, organització, poder, justícia, identitat.
- Interpretar la recerca existent a la nivell internacional sobre educació per a la ciutadania.
- Comprendre la situació actual de l'Educació per a la ciutadania en el currículum i les diferents etapes per a la seva implementació a les aules
- Analitzar i valorar les finalitats de l'ensenyament-aprenentatge del patrimoni cultural i la seva vinculació amb l'educació per a la ciutadania.
- Definir línies d'actuació futures des de la didàctica de les ciències socials sobre la recerca en educació per a la ciutadania.

Competències

- Analitzar dades d'acord amb la seva natura i elaborar resultats d'acords amb els propòsits de la recerca.

- Analitzar la gènesi i el desenvolupament del coneixement social, geogràfic i històric, i indagar en els diversos models d'ensenyament de les ciències socials, com a suport a la innovació.
- Aplicar els coneixements adquirits i la capacitat per resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb l'àrea d'estudi pròpia
- Comunicar els resultats de la recerca, el coneixement adquirit i les implicacions per a la pràctica, i adequar-ne el registre al públic i als protocols formals.
- Comunicar les pròpies conclusions, i els coneixements i les raons últimes que les sustenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Desenvolupar valors professionals que incloguin ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
- Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la cerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i la comunicació de resultats.
- Integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació incompleta o limitada que inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels coneixements i judicis propis
- Planificar recerques d'acord amb problemes relacionats amb la pràctica, tenint en compte els avenços teòrics en el camp de coneixement.
- Recollir dades per a la recerca en coherència amb l'opció metodològica triada.
- Reconèixer i relacionar els aspectes teòrics, empírics i socials del domini específic de recerca.
- Tenir coneixements que aportin una base o una oportunitat per ser originals a l'hora de desenvolupar i/o aplicar idees, sovint en un context de recerca
- Tenir les habilitats d'aprenentatge que permetin continuar estudiant d'una manera que ha de ser principalment autodirigida o autònoma

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els marcs teòrics de referència per establir els que orienten la recerca.
2. Aplicar els coneixements adquirits i la capacitat per resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb l'àrea d'estudi pròpia
3. Buscar i analitzar referents teòrics per a l'estudi dels problemes socials
4. Comunicar les pròpies conclusions, i els coneixements i les raons últimes que les sustenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
5. Conèixer els aspectes rellevants dels contextos d'investigació relatius a l'educació per a una ciutadania democràtica i analitzar-los com objectes d'investigació
6. Conèixer les bases per a la investigació sobre l'educació per a la ciutadania, des de l'educació política a l'estudi dels drets de segona generació.
7. Construir i validar instruments
8. Defensar oralment, fent servir la tecnologia idònia, la recerca duta a terme.
9. Desenvolupar valors professionals que incloguin ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
10. Dissenyar estratègies de recollida d'informació.
11. Dissenyar investigacions sobre l'ensenyament del patrimoni i el seu estudi a partir de recursos digitals
12. Elaborar conclusions tenint com a referència els objectius i les qüestions de la recerca i els referents teòrics.
13. Elaborar l'informe de recerca d'acord amb l'estructura de protocols formals.
14. Identificar els principis epistemològics de la didàctica de les ciències socials, la geografia i la història, i descriure l'estructura específica dels continguts que s'ensenyen.
15. Identificar en la pràctica problemes relatius a l'educació per a una ciutadania democràtica
16. Identificar problemàtiques relatives a l'educació per a una ciutadania democràtica i avaluar què aproximacions metodològiques permeten donar-los resposta
17. Identificar referents teòrics i avaluar la seva adequació per interpretar les problemàtiques relatives a l'educació per a una ciutadania democràtica
18. Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la cerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i la comunicació de resultats.
19. Integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació incompleta o limitada que inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels coneixements i judicis propis

20. Interpretar els diferents aspectes que s'investiguen del procés d'ensenyament i aprenentatge de coneixements socials, geogràfics i històrics, en els diversos models d'ensenyament.
21. Jutjar la rellevància i pertinència teòrica i social de la recerca relativa a l'educació per a una ciutadania democràtica
22. Redactar documents científics de síntesi per ser presentats a diferents públics.
23. Tenir coneixements que aportin una base o una oportunitat per ser originals a l'hora de desenvolupar i/o aplicar idees, sovint en un context de recerca
24. Tenir les habilitats d'aprenentatge que permetin continuar estudiant d'una manera que ha de ser principalment autodirigida o autònoma

Continguts

S'abordaran les següents temàtiques:

- Els valors democràtics i l'ensenyament de la geografia, la història i les ciències socials.
- L'educació per a la ciutadania: educació política, jurídica i econòmica.
- La investigació sobre conceptes relacionats amb la formació de la ciutadania: pluralitat, organització, diferència, cultura política i cultura cívica.
- Educació per al patrimoni natural, cultural i artístic. Patrimoni i museus. El paper de la imatge i la simulació.
- Problemes Socials Rellevants o Qüestions Socialment Vives. Ciutadania, pensament social i competències comunicatives.

Metodologia

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Classes magistrals/expositives per part del professor
- Lectura d'articles i fons documentals
- Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fons documentals
- Pràctiques d'aula: resolució de problemes / casos / exercicis.
- Presentació / exposició oral de treballs.
- Tutories.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fons documentals	16	0,64	
Classe magistral/expositiva	20	0,8	1, 3, 6
Tipus: Supervisades			
Pràctiques d'aula: resolució de problemes, casos, exercicis	20	0,8	11, 13
Presentació / exposició oral de treballs	10	0,4	8
Tutoria	6	0,24	12
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles i fons documentals	78	3,12	7, 10

Avaluació

L'avaluació del mòdul es realitzarà mitjançant les activitats que s'assenyalen:

- A partir de les activitats a classe sobre l'anàlisi de propostes educatives en l'ensenyament de valors democràtics.
- A partir de les activitats a classe d'anàlisi de recerques en el camp de l'educació per a la ciutadania.
- Reflexió i debat a classe sobre l'estat actual de l'ensenyament i la recerca en el camp de l'educació política - cívica.
- Reflexió final de dues pàgines sobre l'aportació de la pròpia recerca al camp de l'educació en valors democràtics o educació per a la ciutadania.

La nota final serà el promig ponderat de les activitats previstes. Per poder aplicar aquest criteri serà necessari obtenir com a mínim un 4 a totes les activitats, les realitzades durant el desenvolupament del mòdul i a la memòria/treball final del mòdul.

L'assistència a classe és obligatòria. Per poder obtenir una avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.

El procediment de revisió de les proves es realitzarà de forma individual.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi crítica de bibliografia o recerques	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 19, 20, 22, 23, 24
Assistència a classe i participació en els debats	10%	0	0	3, 4, 6, 8, 15, 16, 17, 19, 21
Estudi de casos i exposicions orals	20%	0	0	1, 2, 4, 5, 11, 16, 17, 18, 19, 21, 24
Memòria / Treball individual final de mòdul	50%	0	0	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24

Bibliografia

Bibliografia educació per a la ciutadania

Apple, M.W.; Beane, J.A. (comps.) (1997). *Escuelas democráticas*. Madrid: Morata.

Audigier, F. (1997). Histoire, Géographie et Education Civique a l'école: Identité collective et pluralisme. A *Actes du Colloque "Defendre et transformer l'école pour tous"*. Aix-Marseille: IUFM.

Audigier, F. (1999). *L'éducation a la citoyenneté*. París: INRP.

Audigier, F. (Coord.) (2000). *Stratégies pour une éducation civique au niveau de l'enseignement primaire et secondaire*. Strasbourg: Editions du Conseil de l'Europe.

Báxter Pérez, E. (2003). *¿Cuándo y cómo educar en valores?*. La Habana: Pueblo y Educación.

Bolívar, A. (1995). *La Evaluación de valores y actitudes*. Madrid: Anaya.

Educació per a la ciutadania (2002). Monogràfic a Perspectiva Escolar, núm. 270 - desembre 2002.

Fraile, M.-Ferrer, M.- Martín, I. (2007). Jóvenes, conocimiento político y participación. *Opiniones y Actitudes* 58, Madrid: CIS.

Gangull, H. C.; Mehrotra, G.P.; Mehlinger, H.D. (1987). Valeurs, éducation morale et études sociales. A Mehlinger, H.D. (dir.). *Manuel de l'UNESCO pour l'enseignement des programmes d'études sociales*, 231-269. París: UNESCO.

Lawton, D. (1999). *Values and the Curriculum: A Curriculum for the 21st century*. London: Hodder and Stoughton.

Meirieu, Ph. (1998). *Frankenstein educador*. Barcelona: Laertes.

Oller, M. (1996). Ciències socials: educar i viure uns valors. A *L'Avenç* revista d'Història, 204-71-73.

Oller, M. (1999). Trabajar problemas sociales en el aula: una alternativa a la transversalidad. AAUPDCS (ed.): *Un curriculum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Qué contenidos y para qué*. Universitat de La Rioja / Díada editora, 123-129.

Oller, M.; Pagès, J. (2007). La visión de los adolescentes sobre el derecho, la justicia y la ley. A *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia* 53, pp. 73-85.

Pagès, J. (ed.) (2005). Nuevos enfoques de la educación cívica y de la educación política. A *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 44.

Pagès, J.; Oller, M. (2007). Las representaciones sociales del derecho, la justicia y la ley de un grupo de adolescentes catalanes de 4º de ESO. A *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, 6, pp.3-17.

Rueff-Escoubes, C. (1997). *La démocratie dans l'école. Une pratique d'expression des élèves*. París: Syros.

Santisteban, A. (2004). Formación de la Ciudadanía y educación política. A Vera, M.I. y Pérez, D. *La Formación de la ciudadanía: Las TICs y los nuevos problemas*, 377-388. Alicante: AUPDCS.

Santisteban, A.; Pagès, J. (2007). La educación democrática de la ciudadanía: una propuesta conceptual. A Ávila, R.M.; López Atxurra, R.; Fernández de Larrea, E. *Las competencias profesionales para la enseñanza-aprendizaje de la Ciencias Sociales ante el reto europeo y la globalización*. 353-367. Bilbao: Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales / Universidad del País Vasco.

Santisteban, A.; Pagès, J. (2007) El marco teórico para el desarrollo conceptual de la Educación para la Ciudadanía, en Pagès, J.; Santisteban, A. (coord.). *Educación para la ciudadanía*. Madrid: Wolters Kluwer. Guías para Educación Secundaria Obligatoria.

<http://www.guiasensenanzasmedias.es/materiaESO.asp?materia=ciuda>

Stephenson, J.; Ling, L.; Burman, E.; Cooper, M. (2001). *Valores en educación*. Barcelona: Gedisa

VV.AA. (1998). *Actas del IX Simposium de Didáctica de las Ciencias Sociales: Los valores y la didáctica de las Ciencias Sociales*. Lleida: Universitat de Lleida.

Bibliografia didàctica del patrimoni cultural

Ávila Ruíz, R.M.- Borghi, B.- Mattozzi, I. (eds. 2009) *La educación de la ciudadanía europea y la formación del profesorado. Un proyecto educativo para la "Estrategia de Lisboa"*. Bolonia: Didpast-AUPDCS.

Ballesteros, E.- Fernández, C.- Molina, J.A.- Moreno, P. (coord., 2003) *El patrimonio y la Didáctica de las Ciencias Sociales*. Cuenca: Universidad de Castilla la Mancha/AUPDCS.

Branchesi, L. (a cura di, 2006) *Il patrimonio culturale e la sua pedagogia per l'Europa*. Roma: Armando editore.

Carreras, C.-Munilla, G. (coord., 2001). *Gestió del patrimoni històric*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.

DD.AA. (1995) *Le patrimoine culturel et sa pédagogie: un facteur de tolérance, de civisme et d'intégration sociale*. Actes du séminaire. Bruxelles: Editions du Conseil de l'Europe, pàg. 119-124.

DD.AA. (2006) *Introducción al patrimonio cultural*. Gijón: Ed. Trea.

Prats, LL. (1997). *Antropología y patrimonio*. Barcelona: Ariel.